

## POSTANOWIENIE

Dnia 27 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie skazanego **D. W.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 27 czerwca 2024 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

kwestii dopuszczalności wniosku skazanego o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego w trybie art. 41 § 1 k.p.k.

na podstawie art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r., poz. 622 ze zm.) i art. 41 § 2 k.p.k. *per analogiam*

### **p o s t a n o w i ł**

**pozostawić bez rozpoznania wnioszek skazanego o wyłączenie  
SSN Adama Rocha od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt  
V KK 119/24.**

## UZASADNIENIE

Skazany D. W. we wniosku z dnia 6 czerwca 2024 r. zażądał wyłączenia SSN Adama Rocha od orzekania w sprawie zarejestrowanej w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt V KK 119/24, a zatem rozpoznania kasacji obrońcy od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku wydanego w sprawie o sygn. akt V Ka 524/23.

Jako podstawę prawną przedmiotowego wniosku skazany podał przepisy: „art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych”.

Wnioskodawca w uzasadnieniu podniósł, że SSN Adam Roch, do którego referatu wpłynęła przedmiotowa sprawa, powołany został na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Wnioskodawca uznał, że okoliczność ta nasuwa wątpliwości co do bezstronności wymienionego sędziego przy rozpoznaniu przedmiotowej sprawy. Skazany odwołał się też do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2024 r., na mocy którego wyłączono od udziału w rozpoznaniu niniejszej sprawy SSN Annę Dziergawkę, wskazując, że u podstaw tego orzeczenia legła tożsama argumentacja.

### **Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.**

Wniosek należało pozostawić bez rozpoznania, albowiem jest on niedopuszczalny z mocy ustawy.

Argumentacja przedmiotowego wniosku wskazuje, że wątpliwość co do bezstronności SSN Adama Rocha ma wynikać z faktu, że został on powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), a zatem – w ocenie wnioskodawcy – w procedurze wadliwej, naznaczonej naruszeniem standardów niezawisłości i bezstronności.

Wniosek ten – jak wprost wskazano w jego *petitum* – złożony został w trybie art. 41 § 1 k.p.k., który to przepis stanowi, że: „*sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie*”. Przedstawione przez skazanego wątpliwości co do bezstronności SSN Adama Rocha w sprawie o sygn. akt IV KO 1/24, wywiedzione zostały zatem z okoliczności towarzyszących jego powołaniu na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego – i wyłącznie na tej kwestii skoncentrowano motywację rzeczzonego wniosku.

Analizując tak zeprezentowaną argumentację wniosku o wyłączenie sędziego, przy jego ocenie należy uwzględnić aktualnie obowiązujące brzmienie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, znowelizowanej ustawą z

dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259), na mocy której do ustawy o Sądzie Najwyższym dodany został art. 29 § 4, stanowiący wprost o tym, że: *„Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”*. Jednocześnie, ustawodawca rzeczoną nowelizacją wprowadził tryb tzw. testu bezstronności, w którym – zgodnie z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego (sędziego delegowanego) wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Z żądaniem w tym przedmiocie może wystąpić strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym (art. 29 § 7 ww. ustawy).

Wymienione wyżej przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym weszły w życie w dniu 15 lipca 2022 r. Przedmiot tych regulacji odnosi się do ochrony standardu bezstronności oraz niezawisłości sędziego przy wykonywaniu czynności orzeczniczych. Badanie tej kwestii, jak wynika z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, zostało ograniczone do dwóch kryteriów, tj. okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, przy czym – w myśl art. 29 § 4 tej ustawy – okoliczności towarzyszące powołaniu tego sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z jego udziałem lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Z kolei w art. 41 § 1 k.p.k. – tj. przepisie, na który powołał się wnioskodawca – zawarto ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronniczość (*iudex suspectus*), którą co do zasady może być każda okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Zarówno zatem instytucja tzw. testu bezstronności w trybie ustawy o Sądzie Najwyższym, jak też mechanizm wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., służą sądowej kontroli bezstronności sędziego, który ma brać udział w rozpoznawaniu konkretnej sprawy. Instytucje te różnią się natomiast zakresem przedmiotowym, który

w przypadku pierwszej z nich jest węższy. Ustawa o Sądzie Najwyższym w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, a zatem w tym zakresie w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k. stanowi *lex specialis*, wyłączając tym samym możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze.

Nadto, przewidziany tryb tzw. testu bezstronności ma szczególny charakter, albowiem wniosek o jego przeprowadzenie rozpoznawany jest przez skład pięciu sędziów, zaś na wydane przez sąd w takim składzie postanowienie przysługuje środek odwoławczy, który podlega rozpoznaniu przez skład siedmiu sędziów. Natomiast wniosek o wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. podlega rozpoznaniu – co do zasady – w składzie jednoosobowym i nie podlega zaskarżeniu. Oznacza to, że w trybie art. 41 § 1 k.p.k. niedopuszczalne jest badanie niezawisłości i bezstronności sędziego w odniesieniu do okoliczności towarzyszących jego powołaniu, albowiem – jak wskazano powyżej – przepis ten zawiera ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo. Przedmiotem rozpoznania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. może być jedynie wniosek o wyłączenie sędziego oparty na innych – niż określone w art. 29 § 4 i 5 cyt. wyżej ustawy o Sądzie Najwyższym – przesłankach.

Należy też zaznaczyć, że przed rzeczoną nowelizacją przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4 marca 2020 r., P 22/19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 413), stwierdził, że art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z 12.05.2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP.

Skoro więc wniosek o wyłączenie SSN Adama Rocha w trybie art. 41 § 1 k.p.k. został oparty wyłącznie na okoliczności odnoszącej się do jego powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017

r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – to uznać należy, że wniosek ten jest niedopuszczalny z mocy ustawy.

Skazany nie skorzystał z trybu przewidzianego w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, o czym świadczy treść przedmiotowego wniosku, w którym nie odwołał się do tej podstawy prawnej (przy czym obowiązkowe jest w tej kwestii zastępowanie stron przez adwokatów lub radców prawnych, o czym skazany został pouczony), jak też nie wskazał na okoliczności korespondujące z przesłankami określonymi w tym przepisie. Rezygnacja z testu bezstronności nie może jednak uzasadniać opcjonalnej dopuszczalności badania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. bezstronności sędziego Sądu Najwyższego w kontekście okoliczności jego powołania, a to wobec wprowadzenia przez ustawodawcę szczególnego mechanizmu w tym zakresie oraz bezwzględnego charakteru przepisu art. 29 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym. Aktywność skazanego w niniejszej sprawie zmierzała zatem do obejścia przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, w tym zakazu, który nie dopuszcza możliwości podważenia orzeczenia wydanego z udziałem sędziego Sądu Najwyższego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności wyłącznie z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu tego sędziego.

Reasumując, oczywistą konsekwencją takiego wnioskowania jest niedopuszczalność rozpoznania wniosku o przeprowadzenie tzw. testu bezstronności w trybie art. 41 § 1 k.p.k. Rozpoznanie takiego wniosku w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. skutkowałoby bezwzględną przesłanką odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz stanowiłoby niedopuszczalne obejście instytucji tzw. testu bezstronności i rażące naruszenie przysługujących stronom uprawnień (możliwość zaskarżenia, złożenia pisemnego wyjaśnienia przez sędziego).

Skoro przepisy postępowania nakazują pozostawić bez rozpoznania niedopuszczalny procesowo wniosek strony o wyłącznie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., a taka sytuacja ma miejsce w przypadku określonym w art. 41 § 2 k.p.k., gdy wniosek ten zostanie zgłoszony po rozpoczęciu przewodu sądowego – to również w przypadku stwierdzenia niedopuszczalności wniosku o wyłącznie sędziego z przyczyn podanych powyżej, w odniesieniu do wniosku o wyłączenie SSN Adama Rocha, należy postąpić podobnie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy postanowił jak na wstępie.

[J.J.]

[ms]